

MƏKTƏBİN İDARƏ OLUNMASI MƏSƏLƏLƏRİ
ВОПРОСЫ УПРАВЛЕНИЯ ШКОЛ
SCHOOL MANAGEMENT ISSUES

UOT: 37.01

Bibixanım Orucəli qızı İbadova
Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun şöbə müdiri
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
ORCID-0000-0003-0768-9990

SİNFİN İDARƏOLUNMASI: VƏZİFƏLƏR, TƏLƏBLƏR

Бибиханым Оруджали гызы Ибадова
заведующий отделом
Института Образования Азербайджанской Республики
доктор философии по педагогике, доцент,

УПРАВЛЕНИЕ КЛАССОМ: ЗАДАЧИ, ТРЕБОВАНИЯ

Bibikhanım Orucəli İbadova
head of department at the Institute of Education of the Republic of Azerbaijan,
doctor of philosophy in pedagogy, associate professor

CLASS MANAGEMENT: TASKS, REQUIREMENTS

Xülasə. Məqalədə müəllif qeyd edir ki, sinfin idarəolunmasında təlimin təşkili, müəllim-şagird ünsiyyəti, şagirdlərin təlim motivasiyasının stimullaşdırılması, nizam-intizamın qorunub saxlanması, valideynlərin rolu xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Məqalədə qeyd olunan məsələlərin hər birinin səciyyəvi xüsusiyyətləri və əhəmiyyəti ətraflı izah olunur, müəllimlərə müvafiq tövsiyələr verilir.

Açar sözlər: *sinfin idarəolunması, müəllim-şagird ünsiyyəti, arzuolunmaz davranışlar, dəstəkləyici mühit*

Резюме. В статье автор указывает, что особое значение имеют организация обучения, общение учитель-ученик, стимуляция мотивации учащихся к обучению, поддержание дисциплины, роль родителей в управлении классом. В статье подробно разъясняются специфика и важность каждого из упомянутых вопросов и даются соответствующие рекомендации учителям.

Ключевые слова: *управление классом, общение учителя и ученика, нежелательное поведение, поддерживающая среда*

Summary. In the article, the author points out that, the organization of training, teacher-student communication, stimulation of students' motivation for learning, maintaining discipline, and the role of parents are of particular importance in class management. The article explains in detail the specifics and importance of each of the mentioned issues and gives appropriate recommendations to teachers.

Keywords: *class management, teacher-student communication, undesirable behavior, supportive environment*

Təhsil hər bir şəxsin həyatında önəmli rol malikdir. Uşaqlıqdan yetkinlik dövrünə qədər inkişaf yolu keçən, pərvazlanıb müstəqil həyata qədəm qoyan hər bir kəsin yaddaşına həmişəlik həkk olunan məktəb illərinin əsas memarı müəl-

limdir. Sinfi bir orkestrə bənzətsək, müəllim onu idarəedən dirijordur.

Müəllim sinifdə fəal tədris mühiti yarıdan, bu prosesi idarə edən yaradıcı şəxs, eyni zamanda şagirdləri real həyata hazırlayan, onla-

ra zəruri bilik və bacarıqlar aşılaraq, sosiallaşmasına yardım göstərən liderdir. Buna görə də o, ilk növbədə, şagirdlərin psixologiyasını, maraq və meyllərini öyrənməli, güclü, zəif tərəflərini müəyyən etməli və buna uyğun təlim forması və iş üsulları seçməlidir.

Müəllimin vəzifəsi şagirdlər arasında ən yaxşısını seçib onları yetişdirmək deyil, sinifdəki hər bir uşaqla çalışıb inkişafına nail olmaq, potensial imkanlarını üzə çıxarmaqdır. Ona görə də sinfin idarə olunmasında əsas hədəf sinfin nailiyyəti götürülməlidir.

Təcrübə göstərir ki, sinfin idarə olunmasında diqqət yetirilməli ən mühüm məsələlər kimi aşağıdakıları qeyd etmək olar:

1. Təlimin təşkili
2. Müəllim-şagird ünsiyyəti
3. Şagirdləri öyrənməyə sövq edən motivasiya
4. Nizam-intizamın qorunması
5. Sinfin idarə olunmasında valideynin rolu

1. Təlimin təşkili

Sinfin idarə olunması 45 dəqiqəlik dərslər hər bir saniyəsindən səmərəli istifadə olunmasından başlayır. Bu iş müəllimdən dərslər hazırlıqlı olmağı, strategiyalardan düzgün istifadə etməyi tələb edir. 45 dəqiqəlik dərslərdə müəllim əvvəlcə sinifdə öyrədici mühiti təşkil etməlidir. Bura məzmunun mənimsənilməsi üçün istifadə olunan texnologiyalar, müəllim-şagird, şagird-şagird əməkdaşlığı və s. daxildir. Həmçinin öyrədici mühit elə təşkil olunmalıdır ki, şagirdlərə fikir mübadiləsi aparmağa, müəyyən bir məsələni müzakirə etməyə və münasibət bildirməyə, fikirlərini sərbəst şəkildə ifadə etməyə imkan yansın. Müəllimin mövqeyi şagirdlərin fikirlərinə hörmətlə yanaşmaq, onlarda özlərinə inam hissini artırmaqdır.

Deyilənlər belə bir qənaətə gəlməyə imkan verir ki, sinfin idarə olunması – müəllimin dərslər vaxtından səmərəli yararlanmaq, şagirdlərdə müsbət davranışlar formalaşdırıb inkişaf etdirmək üçün sinifdə həyata keçirdiyi tənzimləmə fəaliyyətidir. Ancaq bu fəaliyyət zamanı müəyyən pedaqoji tələblər nəzərə alınmalıdır. Təlimin təşkilində aşağıdakı ümumi pedaqoji tələblərin nəzərə alınması vacibdir:

- pedaqoji prosesin tamlığı;
- təlimdə bərabər imkanların yaradılması;
- şagirdyönlülük;

- inkişafyönlülük;
- fəaliyyətin stimullaşdırılması;
- dəstəkləyici mühitin yaradılması;
- inklüzivlik;
- məktəb-valideyn əlaqələrinin tənzimlənməsi (1).

Sadalanan tələblər təlim prosesində kompleks şəkildə tətbiq olunduqda şagirdlər həm fənn proqramlarında nəzərdə tutulan zəruri bilik və bacarıqlara yiyələnir, həm də onların öyrənmə motivasiyası artır və nəticədə hərtərəfli inkişaf etmiş şəxsiyyət formalaşır.

2. Müəllim-şagird ünsiyyəti

Sinfin idarə olunmasında əsas göstəricilər müəllimin pedaqoji qabiliyyətlərinin inkişafından asılıdır. Pedaqoji qabiliyyətlər dedikdə, şəxsi pedaqoji, didaktik və təşkilati-kommunikativ qabiliyyətlər nəzərdə tutulur. Şəxsi pedaqoji qabiliyyətlərə uşaqlara hüsn-rəğbət bəsləmək, dözümlülük və özünə sahib olmaq (özünü ələ ala bilmək), həmişə dərslər zamanı şagirdlərlə iş aparmaq üçün optimal psixi vəziyyət yarada bilmək; didaktik qabiliyyətlərə müəllimin izah edə bilmək, ekspressiv nitq (natiqlik), nəzəri (akademik) biliklər; təşkilati-kommunikativ qabiliyyətlərə təşkilatçılıq, kommunikativlik, perseptiv (daxili ələminə nüfuz edə bilmək), pedaqoji mərifət, pedaqoji təxəyyül, diqqəti paylaya bilmək qabiliyyəti, pedaqoji refleksiya və s. daxildir (2). Bu pedaqoji qabiliyyətlər kompleks şəkildə tətbiq olunduqda şagirdlər bilik və bacarıqlarla yanaşı, həm də əxlaqi-tərbiyəvi, milli-mənəvi dəyərlərə yiyələnmiş olurlar.

Müşahidələr göstərir ki, eyni sinifdə dərslər deyən müəllimlərdən bəziləri sinfi digər həmkarlarından daha yaxşı idarə edir. Həmçinin eyni sinifdəki şagirdlər müəllim dəyişərkən, yəni digəri ilə əvəz olunarkən əvvəlkindən fərqli davranış nümayiş etdirirlər. Maraqlısı budur ki, müəllim də, şagird də özünə qarşı sevgi, hörmət gözləyir. Lakin şagirdlərdən fərqli olaraq müəllim gözlənilən sevgini, hörmət hissini özü yaratmalıdır. Şagird sevgisi müəllimin bu sahədə qazandığı uğurun nəticəsidir.

Sinfin idarə olunmasında uğurun əldə olunması müəllimin geyim tərzinə diqqət yetirməsi, baş verə biləcək situasiyalara psixoloji cəhətdən hazır olması, səbir, təmkin göstərməsi, düzgün qərar qəbul etməsi, istər şagirdlər, istərsə də ətrafındakılarla mədəni ünsiyyət qurması,

tədris etdiyi fənni dərindən bilməsi və onu şagirdlərə aydın şəkildə çatdırmaq üçün əlverişli üsullardan istifadə bacarığına malik olmasından asılıdır.

Məktəbin ilk iki həftəsi müəllimlərin tətbiq edəcəyi qaydaları və gözləntilərini müəyyən etmək üçün həlledici vaxt hesab olunur. Şagirdlərlə dəstəkləyici və tərbiyəedici münasibətlərin inkişaf etdirilməsi (buraya öz emosiyalarını idarəetmə, qərar verərkən səbirlili və məsuliyyətli olmaq, müəllim tərəfindən yaradılan qaydaların şagirdlər tərəfindən dəstəklənməsi və s. daxildir) müəllimin idarəetmədə qazandığı uğurdur.

İdarəetmədə humanizm müəllim fəaliyyətinin leytmotivi olmalıdır. O, nəzərə almalıdır ki, hər bir şagird şəxsiyyətdir və ayrı-ayrılıqda onların hər birinə şəxsiyyət kimi yanaşılmalıdır. Belə bir hərəkət müəllim-şagird münasibətlərində müəllimə hörmət qazandırır və onun nüfuzunu artırır.

“Təhsilalanlarda fəal vətəndaş mövqeyi formalaşdırmaq, onları vətənpərvərlik və azərbaycançılıq ruhunda tərbiyə etmək, müstəqil həyata və əmək fəaliyyətinə hazırlamaq; Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyinə, Konstitusiyasına və qanunlarına, dövlət rəmzlərinə, Azərbaycan xalqının tarixinə, mədəniyyətinə, dilinə, adət və ənənələrinə, milli və ümumbəşəri dəyərlərə, cəmiyyətə, ətraf mühitə hörmət və qayğı hissələri aşılamaq” müəllimin vəzifələrindəndir (3). Deməli, müəllim dəyər daşıyıcıdır və o, bu dəyərləri şagirdlərinə ötürməyi bacarmalıdır. Təlim prosesində hər bir şagirdin qavraya biləcəyi şəkildə bu vəzifələri yerinə yetirmək müəllimdən yüksək peşəkarlıq tələb edir.

Müəllim bu gün fəaliyyət göstərməklə gələcəyi qurur, gələcəyin təməl daşlarını qoyur. O, öz fəaliyyəti ilə keçmişin sınaqlarından süzülüb gələn elmi, mədəniyyəti yeni nəsllə ötürür və gələcəyi nəzərə almaqla onlarda yeni bilik, bacarıq və vərdislər formalaşdırır. Keçmiş nəsillərdən miras qalan yaxşılıqları, dəyərləri gənc nəsllə aşılamaqla yanaşı, onların yerinə yetirə bilmədikləri, lakin Vətən, millət, xalq üçün gərəkli olan bir çox problemlərin gələcəkdə həll edilməsi məqsədilə onlarda ən zəruri qabiliyyətlər yaradır. Həm də təkcə bununla kifayətlənməyib, onları mənimsəmək motivləri də formalaşdırır. Bu motivlərə daxildir:

– Mən sizə güvənirəm.

– Özünüzlə öyünə bilərsiniz, çünki...

– Sizin köməyinizə ehtiyacım var.

– Sən mənim üçün önəmli sən.

– Bu barədə nə düşünürsünüz?

Şəxslərarası münasibətlər və ünsiyyət həm təlim-tədris prosesi, həm də şagirdlərin sosial-emosional inkişafı üçün vacibdir. Müəllim şagirdlərin fərqli xüsusiyyətlərini olduğu kimi qəbul edir və tədricən öz idarəetmə strategiyası ilə onları vahid məcraya gətirir. Bu, qarşılıqlı anlaşma və hörmət əsasında olmalıdır. Müəllimlərin etik davranış qaydalarına pədaqoji etika və əxlaq normalarına riayət etmək, müəllim nüfuzunu yüksək tutmaq, ziyalılıq nümunəsi göstərmək, təhsilalanların şərəf və ləyaqətinə hörmət etmək və s. daxildir.

Müəllim təhsilalanların şərəf və ləyaqətinə hörmətlə yanaşmalı, əsassız mühakimələrə yol verməməli, obyektivlik və qərəzsizlik nümayiş etdirməlidir. Bu məsələ qanunlarımızda, dövlət sənədlərində də əsaslandırılmışdır. Təhsil haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununda (“Təhsilverənlərin vəzifələri”ndə) təhsilalanların şərəf və ləyaqətinə hörmət etmək, uşaq və gəncləri fiziki və psixi zorakılığın bütün formalarından qorumaq, onları zərərli vərdislərdən çəkindirmək, təhsilalanların təhlükəsizliyinin və sağlamlığının mühafizəsində iştirak etmək diqqət mərkəzində saxlanılır (4).

3. Şagirdləri öyrənməyə sövq edən motivasiya

Sinfin idarə olunmasında şagirdləri öyrənməyə sövq edən motivasiyanın rolu olduqca vacibdir. Motivasiya – insanı aktiv olmağa sövq edən mühüm amillər toplusudur. Müəllimlər tərəfindən tez-tez belə suallar səsləndirilir: Motivasiya nə üçün lazımdır? Motivasiyasız dərslər başlamaq olmazmı? Müşahidələr göstərir ki, müəllim tərəfindən məqsədli və düzgün qurulan motivasiya şagirdi məsuliyyətli olmağa, dərslər hazırlıqlı gəlməyə, dərslərdə fəallıq göstərməyə, suallar verməyə, müzakirələrdə iştirak etməyə sövq edir. Düzgün motivasiya olunmayan şagird mütəmadi olaraq dərslərdən yayınır, keçilən dərslər diqqətlə qulaq asmır, diqqətini yayındırır və ya kənar hadisələrə yönəlir, ev tapşırığını yerinə yetirərkən çətinliklə qarşılaşdıqda cavab axtarmaq istəmir. Buna görə də dərslər ona maraqsız görünür.

Təlimdə uğur qazanmaq üçün müəllim sinfindəki şagirdlərə yaxşı bələd olmalı, onları

hərtərəfli tanınmalıdır. Bunun üçün məktəb psixoloqunun köməyi ilə şagirdlərlə diaqnostik testin keçirilməsi də məqsədəuyğundur. Şagirdlərin maraq dünyası, asudə vaxtlarda məşğuliyyəti və s. bu kimi suallardan tərtib olunan testlər vasitəsilə şagirdlərin iç dünyasına daxil olmaq mümkündür. Testin nəticələrinə əsasən şagirdləri təxminən bu şəkildə qruplaşdırmaq olar:

- 1) dərslər oxumağa meyli olanlar;
- 2) telefona sosial şəbəkələrə meyl salanlar;
- 3) sinif həyatı darıxdırıcı göründüyü üçün küçüyə, dostlarla vaxt keçirməyə meyl göstərənlər və s.

Belə qruplaşma bunu deməyə əsas verir ki, sinifdəki 30 nəfər şagirdi vahid məxrəcə gətirmək, yeni dərslərə cəlb etmək üçün motivasiyanın yaradılması zəruridir.

Motivasiya davamlı proses olmalı, dərslər müəyyən bir mərhələsi ilə yekunlaşmamalıdır. Çünki 45 dəqiqə ərzində şagirdin diqqəti yayına bilər. Məsələn, şagird tapşırıqların yerinə yetirilməsi zamanı ətrafındakılara baxır, onların nəticələri ilə maraqlanır. Özünə uyğun, özündən artıq və özündən aşağı nəticələr gördükdə motivasiya enir, yəni şagird ruhdan düşür.

Şagirdlərinizə dünyanın ən yaxşı dərslərliklərini təklif etsəniz də, kifayət qədər motivasiya olmasa, onlar oxumağa və zəhmətə həvəs göstərməyəcəklər. Hər bir şagirdin öz motivasiya üsulu var. Şagirdlər arasında fərdi fərqlər nəzərə alınmaqla onlar motivasiya edilməlidir. Müəllimlər buna nəzarət etməli və şəxsi motivasiyanı təmin etməlidirlər.

“Güclü ol”, ”Bacarıqlı ol” deməklə yaradılan motivasiyada da şagirdin potensialı, qavrama gücü nəzərə alınmalıdır. Bilmək lazımdır ki, motivasiya çox yüksək olduqda əks-təsir göstərə bilər. Motivasiya zamanı şagird “Mən nə üçün bunu bilməliyəm?”, “Bu mənə nə üçün lazımdır?” suallarına cavab tapmalıdır. Bu sualları cavablandırmaq üçün müəllim sinifə müraciət etməli, müzakirə aparmalı və bu zaman şagirdlər üçün öyrənilən mövzunun gərəkliliyi, əhəmiyyətliliyi aydın olmalı, aşkarlanmalıdır. Şagirdin diqqəti daim təlim materiallarına yönəldilməlidir. Müəllim şagirdlərdə özlərinə inam yaratmaqla onu təlimə həvəsləndirməyə çalışmalıdır. Şagirdin dərslərə həvəslənməsi ilkin şərtidir.

Müəllimin sözləri ilə davranışları arasında uyumsuzluq motivasiyanın azalmasına səbəb

olur. Müşahidələr göstərir ki, dəstəkləyici sinif mühiti şagirdlərin akademik nailiyyətlərinə kömək edir.

Dərslə motivasiyanın artmasında, nizam-intizamla bağlı arzuolunmaz halların qarşısının alınmasında qiymətləndirmənin obyektivliyi də təsir göstərir. Qiymətləndirmə aparılarkən əvvəlcə müsbət cəhətlər qeyd edilməli, daha sonra isə səhvlərin başvermə səbəbləri müəyyən edilməli və üzərində şagirdlərlə birgə iş aparılmalıdır. Müəllimin məqsədi şagirdi uğura həvəsləndirmək, onda öyrənməyə maraq yaratmaq olmalıdır.

4. Nizam-intizamın qorunması

Sinfin idarə olunması müəllimin təlim prosesində şagirdlərlə davranış strategiyasıdır. Strategiyaların həyata keçirilməsində məqsəd şagirdlərin dərslə iştirakını və ictimai davranışını yaxşılaşdırmaqdır. Bu strategiyaların tətbiqi təlim mühitindən, şagirdlərin mənimsəmə səviyyəsindən, psixoloji durumundan asılıdır.

Sinfi səmərəli idarə edən müəllim nizam-intizamı yaradır və davamlılığını təmin edir, öyrənmənin dəyərini artırır və sosial-emosional inkişafı təşviq edir. Mənfəi davranışı isə azaldır və dərslərə sərf olunan vaxtı artırır.

Sinfin tələb olunan səviyyədə idarə olunması üçün aşağıdakı məsələləri də nəzərdə saxlamaq lazımdır:

- Müsbət sinif mühiti yaratmaq və təşviq etmək.
- Şagirdlərin dərslərə marağını artırmaq üçün bağlılığını artırmaq.
- Şagirdlərə fərdi sosial bacarıqları öyrətmək və həvəsləndirmək.
- Qeyri-sosial davranışların və qarşılıqlı əlaqələrin qarşısını almaq və idarə etmək.

Sinfin idarə olunmasında yol verilən nöqsanlar problemlə nəticələrə səbəb ola bilər. Məsələn, həddindən artıq nəzarət antisosial davranışa təhrik edər və onu daha da şiddətləndirər, müəllim-şagird münasibətini dəyərsizləşdirər, öyrənmə və davranış arasındakı əlaqəni zəiflədər, bununla da dərslərə marağı, məsuliyyəti azaldar.

Şagirdlərin sinifdə davranışlarını tənzimləmək sinif idarəçiliyində mühüm ölçüdür. Dərs yükünün ağırlığı, müəllimin izahının aydın olmaması, öyrənmə potensialının zəifliyi, ev mühiti, həmyaşıdları ilə münasibəti, sosial mühitin mənfəi təsiri və s. kimi amillər sinifdə arzuolunmaz şagird davranışlarının yaranmasına gətirib

çıxarır. Arzuolunmaz davranışları yaradan səbəblərlə bağlı müəllim tərəfindən atılan səhv addımlar bunlardır:

1. Fərdi fərqləri nəzərə almaması;
2. Cəza tətbiq etməsi;
3. Gözlənilən davranışlara əməl etməməsi;
4. Demokratik sinif mühiti yarada bilməməsi;
5. Şagirdin yaradıcılığının qarşısını alması;
6. Fiziki zorakılıq və təhdidlər göstərməsi;
7. Şagirdlər arasında ayrı-seçkiliyə yol verməsi, haqsızlıq etməsi;
8. Şagirdləri tənqid etməsi, danlaması, həvəsdən salması;
9. Şagirdlərin qabiliyyətlərindən yüksək fəaliyyət gözləməsi;
11. Vaxtdan düzgün istifadə etməməsi;
12. Təcrübəsiz olması, təlim metodlarından məqsədəuyğun istifadə etməməsi;
13. Şagirdlərlə ünsiyyət qura bilməməsi;
14. Uğursuzluq qorxusu və özünə inamın olmaması;
15. Qiymətləndirmə zamanı obyektivliyi nəzərə almaması.

Bütün deyilənləri nəzərə alaraq, aşağıdakılara əməl edilməsini müəllimlər üçün faydalı bilirlik:

- Şagirdlərin məktəb və ya sinif qaydalarını pozan davranışlarına biganə qalmayın.
- Həddindən artıq sərt və ya fiziki cəzalarından istifadə etməyin.
- Şagirdlə ciddi narahatlığınız varsa, problemləri təkbəşinə həll etməyə çalışmayın. Məktəb psixoloqu və ya xüsusi təhsil mütəxəssisi ilə məsləhətləşin.

5. Sinfin idarə olunmasında valideynin rolu

Valideyn-müəllim arasında qarşılıqlı anlaşma yolu ilə yaranan əməkdaşlıq sinif idarəçiliyinin effektivliyinin artırılmasına təsir edir, uşaqlar üçün faydalı öyrənmə mühitinin yaranmasına səbəb olur.

Valideynlərin sinfin idarə olunmasında iştirakı şagirdin təhsildə uğur qazanmasında,

Ədəbiyyat:

1. “Ümumi təhsil pilləsinin dövlət standartı və proqramları (kurikulumları) <https://e-qanun.az/framework/46052>
2. Psixologiya. Ali məktəblərin bakalavr pilləsi üçün dərslik. (Prof. S.İ. Seyidov və prof. M.Ə. Həmzəyevin elmi redaktorluğu ilə) Bakı, 2007

eləcə də davranışlarının korreksiya olunmasında, tənzimlənməsində mühüm rol oynayır. Çünki həm müəllimlər, həm də valideynlər şagirdin uğurunda maraqlıdırlar.

Valideynlərin könüllü olaraq sinfin idarə olunmasında iştirakı həm də ailə və məktəb arasındakı əlaqəni mülayimləşdirir. Valideynlər nə qədər çox bilsələr, övladlarının təhsilinə bir o qədər lazımi şəkildə dəstək verəcəklər. “Ünsiyyətin davamlılığı, açıqlığı və faydalılığı valideynləri fəal saxlamaq üçün çox vacibdir. Müəllimlər uşaqları üçün planlaşdırılan fəaliyyətlər haqqında fikir almaq və rəy istəmək üçün mütəmadi olaraq valideynlərlə əlaqə saxlamalıdırlar” (5).

Valideynləri təhsili dəstəkləməyə cəlb etmək üçün onları övladının nailiyyətləri barədə məlumatlandırmaq lazımdır. Bu, şagirdlərin gündəliklərində formativ qiymətləndirmənin nəticələrinin qeyd olunması, telefonla əlaqə, təkbətək görüş, maarifləndirici seminarların təşkili və s. kimi üsullardan istifadə etməklə mümkündür.

Onu da xüsusilə qeyd etmək istərdik ki, artıq valideyn iclaslarının da mahiyyəti dəyişməlidir. Şagirdin təlim nəticələri və ya davranışları barədə valideynə fərdi şəkildə məlumat verilməlidir.

Şagirdlərin yaş xüsusiyyətlərinə uyğun olaraq “Şagirdlərdə iradənin formalaşdırılması yolları”, “Ailənin mədəni dəyərləri və onların uşaq üçün əhəmiyyəti”, “Uşaq aqressivliyi”, “Yeniyyət-məlik dövründə uşaqların yaş və psixoloji xüsusiyyətləri” və s. mövzularla bağlı valideyn iclaslarının keçirilməsi məqsədəuyğundur (6).

Problemin aktuallığı. Müasir dövrdə sinfin idarə olunmasına dair yeni yanaşmalar zamanın tələbidir. Bu baxımdan məqalə aktuallığı ilə diqqəti cəlb edir.

Problemin elmi yeniliyi. Sinfin idarə olunmasında təlimin təşkili, müəllim-şagird ünsiyyəti, şagirdləri öyrənməyə sövq edən motivasiya, nizam-intizamın qorunması və valideynin rolu kompleks şəkildə təqdim olunur.

Problemin praktik əhəmiyyəti. Məqalə təhsil menecmentləri, müəllimlər və gənc tədqiqatçılar üçün nəzərdə tutulmuşdur.

3. Ümumi təhsil haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu <https://president.az/az/articles/view/33288/print>
4. Təhsil haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu <https://e-qanun.az/framework/18343>
5. Q. Məhərrəmov Sinfin idarəolunmasında valideynlərlə əməkdaşlıq. Sinfin idarəolunması. Müəllimin əl kitabı. – Bakı: 2022, – s.151
6. Təhsilin idarəedilməsinə yeni yanaşmalar. / P.B. Əliyev, M.S. Kazımov, Ş.H. Qəribov [və b.] – Bakı: Mütərcim, – 2018. –180 s.
7. Müəllimlərin etik davranışları <https://e-qanun.az/framework/28869>
8. https://www.researchgate.net/publication/335964588_sinif_yonetimi_kitabi_ESARI
9. <http://www.scielo.org.za/pdf/saje/v38s2/10.pdf>

E-mail: b.ibadova@arti.edu.az

Rəyçilər: *ped.ü.fəls.dok., dos. Ə.M. Abbasov,*
ped.ü.fəls.dok., dos. İ.A. Cavadov

Redaksiyaya daxil olub: 18.05.2022